

scenariusz nr 8 **POTRAFIĘ WSPÓŁPRACOWAĆ Z INNYMI**

INFORMACJE
OGÓLNE

ZADANIA
PODSTAWOWE

ZADANIA
FAKULTATYWNE

ZADANIA
DODATKOWE

Cele ogólne

1. Kształtowanie postawy otwartej na współpracę.
2. Doskonalenie umiejętności wykonywania działań wymagających współpracy z innymi osobami.

Cele szczegółowe

- ▶ Uczeń zna i rozumie normy regulujące współpracę z innymi.
- ▶ Uczeń potrafi wskazać korzyści wspólnego działania.
- ▶ Uczeń efektywnie wykorzystuje zasady dobrej współpracy w działaniu.
- ▶ Uczeń potrafi wypowiadać własne zdanie, odmawiać nie wywołując konfliktów i nie naruszając praw innych.
- ▶ Uczeń pracuje nad postawą otwartości na drugiego człowieka, słuchania go i postawą gotowości do współpracy.

Metody pracy

- ▶ miniwykład,
- ▶ metoda rozmowy kierowanej
- ▶ zabawy integracyjne
- ▶ pogadanka
- ▶ metoda zajęć praktycznych

Czas zajęć

45 min. z możliwością rozszerzenia do 90 min.

Środki dydaktyczne znajdujące się na płycie CD

1. Etykiety: razem można lepiej, razem można więcej, razem jest bezpieczniej
2. Etykieta: razem można szybciej
3. Etykiety: zasady dobrej współpracy
4. Prezentacja multimedialna lub arkusze ze zdjęciami
5. Etykiety: razem czy oddzielnie
6. Etykiety: cel, lider, podział zadań,
7. Schemat samochodu do taśmy produkcyjnej
8. Karta ewaluacji zajęć dla uczniów
9. Kalendarz pracy własnej
10. List do rodziców
11. Ćwiczenie nr 6 z zestawu „Seventy seven work words”
12. Wskazówki dla zespołu edukacyjno-wychowawczego

Środki dydaktyczne do samodzielnego przygotowania przez nauczyciela

13. Arkusz szarego papieru
14. Stoper
15. Torba cukierków
16. Stare gazety, taśma klejąca (2-4 sztuki)
17. Kij od szczotki lub mopa, kilka dwumetrowych sznurków
18. Gumowa piłeczka.
19. Przybory do pisania, malowania, nożyczki,
20. Worek z żetonami w trzech kolorach
21. Dwa koce
22. Koperty

NOTATKI

PRZEBIEG ZAJĘĆ

I. Etap wprowadzający

A. czynności organizacyjno-mobilizujące

Powitanie – ok. 1 min.

Stajemy w kręgu, przesyłamy „iskierkę”

Zabawa integrująca i mobilizująca grupę – ok. 4 min

Środki dydaktyczne

18. Gumowa piłeczka.

Nauczyciel wraz z uczniami ustawia się w kręgu. Następnie przekazuje gumową piłeczkę uczniowi znajdującemu się po prawej stronie. Uczeń odbiera piłeczkę i przekazuje następnej osobie. Wszyscy uczestnicy zabawy dbają o to, aby piłeczka nie spadła na ziemię. Stopień trudności zabawy rośnie wraz z szybkością przekazywania piłeczki oraz po zmianie kierunku (w lewo).

B. Pobudzenie zainteresowania

Ćwiczenie 1

„Nasza grupa jest silna” – ok. 5 min.

Środki dydaktyczne

1. Etykiety

15. Torba cukierków

Uczniowie stają w kręgu, pośrodku którego stoi torba pełna cukierków. Nauczyciel mówi: Ta torba cukierków to Wasz skarb i macie go strzec. Ja spróbuję przerwać krąg i wykraść skarb, a Waszym zadaniem jest obronić go.

Następnie prowadzący podejmuje 3 próby dostania się do środka.

Rozmowa kierowana:

1. Ile osób broniło skarbu?
2. Kto był silniejszy, ja czy Wy?
3. Jak myślicie, która obrona jest skuteczniejsza, jednej osoby czy całej grupy?

Uczniowie przypinają do tablicy wokół wyrazu WSPÓŁPRACA hasła:

- ▶ RAZEM MOŻNA WIĘCEJ
- ▶ RAZEM MOŻNA LEPIEJ

Ćwiczenie 2

Współpraca – ok. 5 min

Zadanie dodatkowe.

Środki dydaktyczne

17. Kij od szczotki lub mopa, kilka dwumetrowych sznurków

Nauczyciel wnosi do klasy kij od szczotki oraz kilka półtorametrowych sznurków. Następnie rozdaje sznurki uczniom i prosi ich, aby przywiązali swój sznurek do kija w górnej jego części. Prowadzący kładzie kij na środku podłogi i ustawia uczestników ćwiczenia dookoła, w równej odległości od siebie. Każdy uczeń ma przed sobą koniec swojego sznurka. Nauczyciel prosi jednego z uczniów, aby sprawdził, czy uda mu się ustawić kij w pozycji pionowej, ciągnąc tylko własny sznurek. Następnie zaprasza do ćwiczenia drugą osobę, by sprawdzić, czy dwa sznurki wystarczą do podniesienia kija i utrzymania go w odpowiedniej pozycji (jest to możliwe, ale kij nie ma odpowiedniej stabilności). W końcu prowadzący prosi wszystkich uczestników ćwiczenia o wspólne podniesienie kija i utrzymanie go w pozycji pionowej.

Omówienie sytuacji

Nauczyciel kieruje do uczniów pytanie: Czego nauczyliście się wykonując to ćwiczenie? Podsumowując wypowiedzi uczestników ćwiczenia prowadzący zwraca uwagę na to, że, gdy wiele osób działa razem, to osiągają one znacznie więcej, niż gdyby każda z tych osób działała osobno.

Ćwiczenie 3

Razem można szybciej – ok. 5 min.

Cel: Uczeń doświadcza, że wspólne działanie jest szybsze.

Środki dydaktyczne

- 2. Etykieta: razem można szybciej
- 14. Stoper
- 21. Koc

Jeden z uczniów siada na kocu, drugi ma za zadanie przeciągnąć go na drugi koniec sali. Gdy się tam już znajdują, nauczyciel prosi pozostałych uczniów, aby pomogli z powrotem przeciągnąć kolegę na kocu do miejsca startu.

Nauczyciel może dyskretnie mierzyć stoperem czas „przejazdu” ucznia w pierwszej i drugiej części ćwiczenia.

Nauczyciel zapisuje czasy na tablicy i pyta uczniów:

W jakim czasie przejechał uczeń, którego ciągnęła jedna osoba? Wskażcie ten, który wydaje się Wam właściwy. Czy liczba osób miała wpływ na szybkość wykonania tego zadania?

Obok wyrazu **WSPÓŁPRACA** uczniowie umieszczają hasło:

- ▶ RAZEM MOŻNA SZYBCIEJ

C. Uzasadnienie potrzeby uczenia się przewidzianych wiadomości i umiejętności

Jest dużo czynności, które można wspólnie wykonywać. Wspólnie znaczy więcej, szybciej, lepiej.

Aby współpraca była efektywna i przynosiła dobre rezultaty musi być oparta o pewne zasady.

Na dzisiejszych zajęciach:

- ▶ dowiecie się, na czym polega współpraca z innymi ludźmi,
- ▶ poznacie podstawowe zasady współpracy i dowiecie się dlaczego są one ważne z punktu widzenia przyszłej pracy zawodowej,
- ▶ będziecie razem pracować przestrzegając zasad współpracy z innymi ludźmi.

II. Etap pracy właściwej

A. Wiedza (OBSERWUJĘ – WIEM)

Ćwiczenie 4

„Gdzie kucharek sześć tam potrzebna jest współpraca”

– ok. 12 min.

Cel: określenie zasad dobrej współpracy.

Środki dydaktyczne

4. Prezentacja multimedialna lub arkusze ze zdjęciami

Nauczyciel przedstawia historyjkę społeczną.

► Gdzie kucharek sześć tam potrzebna jest współpraca! Jutro wielki dzień. Uczniowie sami przygotowują obiad dla całej klasy i wychowawców. Wraz z nauczycielem zdecydowali, że będzie to zupa pomidorowa i kotlety mielone z ziemniakami i surówką. Produkty na obiad były już kupione.

Kiedy się rozstawali Kamil poprosił kolegów: „Tylko się nie spóźnijcie. Jeśli kogoś zabraknie będzie duży problem.” Rano wszyscy zjawili się punktualnie ale nie bardzo wiedzieli, od czego zacząć.

Robert zaproponował, aby podzielić obowiązki. Powiedział, że on może obrać i ugotować ziemniaki. Kasia chciała przygotować surówkę, Ela powiedziała, że ugotuje makaron do zupy. Kamil postanowił, że usmaży kotlety, a Basia uznała, że skoro inne zajęcia są rozdzielone, to ona spróbuje ugotować pyszną zupę pomidorową.

Uczniowie wzięli się do pracy. Kasia zaczęła obierać i kroić cebulę do surówki. Kamil zdążył skrócić mięso przez maszynkę i z niecierpliwością czekał, aż będzie mógł dostać od Kasi najostriejszy nóż żeby przygotować sobie cebulę. Widząc kłopot kolegi Kasia zaproponowała, żeby wziął od niej cebulę, bo przecież musi ją jeszcze podsmażyć, a ona z surówką na pewno zdąży.

Kamil był bardzo wdzięczny Kasi, dlatego podziękował jej serdecznie i obiecał sobie, że zawsze, kiedy zajdzie taka potrzeba, będzie pomagał innym. Wszyscy pracowali bardzo sumiennie, gdy do Basi zadzwonił telefon. Basia zaczęła rozmawiać z koleżanką, ale jak zobaczyła, że wszyscy tak bardzo się starają, żeby obiad się udał, przeprosiła koleżankę, mówiąc, że w tej chwili nie może rozmawiać i szybko wzięła się do pracy.

Kiedy nauczyciel wszedł do kuchni był pełen podziwu dla swoich uczniów. Wiedział, że swój sukces zawdzięczają oni przestrzeganiu zasad dobrej współpracy. Analiza historyjki społecznej: Prowadzący przedstawia opowiadanie. Następnie uczniowie, po kolei, identyfikują i nazywają opisane w nim zasady współpracy.

Po zaprezentowaniu historyjki uczniowie odczytują ponownie (wysłuchują odczytanych przez nauczyciela) zasad dobrej współpracy i uzupełniają katalog:

- ▶ pomagamy sobie wzajemnie
- ▶ nie marnujemy czasu
- ▶ dzielimy między siebie obowiązki
- ▶ grzecznie odnosimy się do innych
- ▶ wykonujemy zadania w odpowiednim czasie

W grupie uczniów z niepełnosprawnością umysłową w stopniu umiarkowanym i znacznym zamiast tego ćwiczenia można wykonać kolejne (nr 5).

Ćwiczenie 5

„Katalog zasad dobrej współpracy” – ok. 10 min.

zadanie fakultatywne do ćwiczenia nr 4.

Cel: uczeń formułuje zasady umożliwiające efektywną współpracę.

Środki dydaktyczne

3. etykiety: zasady dobrej współpracy

Nauczyciel prowadzi rozmowę odwołując się do doświadczeń uczniów dotyczących współpracy.

Prosi o podanie przykładów współpracy

- ▶ w rodzinie: porządki, wykopki, żniwa, wykonywanie przetworów itp.
- ▶ w internacie: wykonywanie dyżurów, przygotowywanie imprez
- ▶ w szkole: dyżurni, uroczystości i akademie, akcje np. sprzątanie świata, itp.
- ▶ w sporcie: gry zespołowe
- ▶ podczas praktyk np. praca w piekarni, na budowie

Nauczyciel wyjaśnia, że wspólne działanie przynosi znacznie więcej korzyści, niż działanie w pojedynkę oraz zwraca uwagę na to, że istnieją działania, czy prace, których wykonanie możliwe jest tylko we współpracy z innymi ludźmi. Zaznacza również, że taka współpraca odbywa się według ściśle określonych zasad.

Są to: dotrzymywanie umów, punktualność, sumienność, pomaganie innym, podział obowiązków, życzliwe odnoszenie się do siebie. Nauczyciel odwołując się do różnych przykładów (budowa domu, praca w fabryce, żniwa, praca w kuchni itp. oraz przykładów podawanych przez samych uczniów) omawia poszczególne zasady współpracy. Na koniec prowadzący przekazuje młodzieży informację, że przestrzeganie zasad współpracy zapewnia miłą atmosferę, która wpływa pozytywnie na tempo i jakość wykonywanej pracy.

W grupie uczniów czytających w czasie rozmowy nauczyciel przypina na tablicy hasła oznaczające zasady dobrej współpracy:

1. dotrzymywanie umów,
2. punktualność,
3. sumienność,
4. pomaganie innym,
5. podział obowiązków,
6. życzliwe odnoszenie się do siebie) oraz inne, podane przez uczniów.

Ćwiczenie 6

„Wspólnie czy samo dzielnie?” – ok. 5 min.

Zadanie dodatkowe

Cel: ćwiczenie umiejętności różnicowania prac na możliwe do samodzielnego wykonania i te, w których potrzebna jest współpraca.

Środki dydaktyczne

5. Etykiety „Razem czy samodzielnie”

Prowadzący demonstruje (czyta) etykiety z wypisanymi nazwami czynności. Zadaniem uczniów jest przyporządkowanie danej czynności do kategorii: **wspólnie lub samodzielnie**.

- ▶ Gotowanie zupy
- ▶ Przygotowywanie kanapek na kolację urodzinową
- ▶ Sprzątnie sali po zajęciach
- ▶ Sprzątnie łazienki
- ▶ Robienie zakupów w sklepie spożywczym
- ▶ Przeszycie szafy w pokoju.

- ▶ Granie w piłkę nożną.
- ▶ Mycie rąk po wyjściu z toalety
- ▶ Leczenie zębów
- ▶ Zakładanie rękawiczek

To ćwiczenie polecamy szczególnie dla uczniów z niepełnosprawnością umysłową w stopniu umiarkowanym i znacznym.

B. Działanie (Działam)

Ćwiczenie 7

„Wypadek w górach” – ok. 12 min.

Cel: Uczeń efektywnie wykorzystuje zasady dobrej współpracy w działaniu.

Środki dydaktyczne

- 6. Etykiety: cel, lider, podział zadań
- 20. Worek z żetonami w trzech kolorach

Dzielimy klasę na sześć lub czteroosobowe grupy jedną z metod pedagogiki zabawy, np. worek z żetonami w 2 kolorach. Każdy losuje żeton. Uczniowie z żetonami w tych samych kolorach tworzą grupę. Nauczyciel prosi, aby każda grupa wyłoniła lidera.

Komentarz nauczyciela:

Zwykle gdy współpracujemy w zespole jedna osoba pełni rolę lidera, kapitana, przywódcy. Wybierzcie spośród siebie taką osobę.

- ▶ Czy wybrana osoba zgadza się aby pełnić tę funkcję?
- ▶ Poproszę liderów do siebie. W kopertach znajdziecie opis sytuacji, w jakiej znalazła się wasza grupa. Waszym zadaniem jest podział obowiązków pomiędzy członków grupy i czuwanie nad realizacją zadania. Po wykonaniu zadania zrelacjonujecie nam wszystkim jego przebieg.

Opis sytuacji:

Jesteście na wycieczce. Zaczął padać deszcz. Jedna z osób upadła na kamienistą ścieżkę i rozbiła prawe kolano. Zauważyliście dużą, krwawiącą ranę. Ponadto koleżanka/kolega skarży się na ból nogi i nie może iść. Na szczęście macie ze sobą apteczkę, a w niej materiały opatrunkowe potrzebne do opatrzenia rany.

Do schroniska jest już niedaleko. Poszkodowanego trzeba tam transportować. Dokonajcie podziału obowiązków i współpracując wykonajcie zadanie najlepiej, jak potraficie. Pamiętajcie o przestrzeganiu zasad.

Powodzenia.

Przed przystąpieniem uczniów do wykonania zadania konieczne jest określenie, w którym miejscu sali są „góry”, a gdzie „schronisko”.

Uczniowie omawiają sytuację i „transportują” chorego w przeciwną stronę sali. Prosimy liderów o zrelacjonowanie przebiegu zadania według następujących punktów:

- ▶ Czy udało się zrealizować zadanie?
- ▶ Kto podejmował decyzję i wydawał polecenia ?
- ▶ Kto miał najwięcej pomysłów na rozwiązanie problemu?
- ▶ Czy każdy z uczestników dostał zadanie?
- ▶ W jaki sposób przydzielaliście zadania / czym kierowaliście się przy podziale zadań?
- ▶ Czy wszyscy byli jednakowo zaangażowani?
- ▶ Czy były osoby, które przeszkadzały w wykonaniu zadania?
- ▶ Jaka atmosfera panowała podczas realizacji zadania?
- ▶ Czy osoba poszkodowana czuła się bezpiecznie / miała zaufanie do kolegów?

Dla uczniów z niepełnosprawnością umysłową w stopniu umiarkowanym i znacznym proponujemy zamiast tego ćwiczenia wykonanie ćwiczenia nr 9.

W grupie uczniów nie czytających nauczyciel, zamiast wręczania kopert z opisem sytuacji, opowiada ją.

Ćwiczenie 8

„Budujemy wieżę” – ok. 10 min.

Zadanie dodatkowe

Cel: Uczeń stosuje zasady współpracy w działaniu.

Środki dydaktyczne

16. Stare gazety, taśma klejąca (2-4 sztuki)

Nauczyciel dzieli grupę na 2 zespoły. Każdy zespół dostaje stertę gazet i mocną taśmę. Zadaniem grupy jest wybudować wieżę wyższą niż wieża przeciwników. Gazety można zwijać, skręcać, gnieść, kleić. Wieża musi stać sama, bez podpórek.

Ćwiczenie 9

„Tworzymy taśmę produkcyjną” – ok. 15 min.

Zadanie fakultatywne do ćwiczenia nr 7.

Cel: Uczeń stosuje zasady współpracy w działaniu.

Środki dydaktyczne

- 7. Schemat samochodu
- 19. Przybory do pisania, malowania, nożyczki
- 22. Koperty

Stoliki ustawiamy w szeregu a uczniowie siadają wzdłuż stolików każdy na swoim stanowisku pracy. Wybieramy jedną z form ćwiczenia:

- A. Budujemy samochód z elementów wcześniej przygotowanych. Uczniowie mają każdy inny detal i uzupełniają [przyklejają] przesuwający się schemat np. jeden ma karoserię, inny koła, inny światła itd. aż do powstania całego obrazu samochodu.
- B. Ozdabiamy koperty gotowymi elementami dekoracyjnymi według wzoru. Na końcu jest ocena wykonania poszczególnych elementów. Nauczyciel podkreśla, że efekt pracy zależy od zaangażowania wszystkich osób w zespole. W przypadku braku jednej osoby praca jest utrudniona.

Ćwiczenie 10

„Tratwa ratunkowa” – ok. 10 min.

Zadanie dodatkowe

Środki dydaktyczne:

- 13. Arkusz szarego papieru

Wyobraźcie sobie, że ten szary arkusz papieru, to Wasza tratwa. Ja będę rekinem i będę niszczyć Waszą tratwę. Musicie tak stanąć na tratwie, żebym nie mogła/mógł zniszczyć nawet kawałka Waszej tratwy. Na hasło „Ratujcie się” – wskakujecie na tratwę. Jeśli ktoś chociażby jedną nogą stanie na podłodze, to cała grupa przegrywa. Wzajemnie się ratujemy, jeden podtrzymuje drugiego, razem jest bezpieczniej.

Jeśli grupa nie będzie umiała wykonać tego ćwiczenia prawidłowo, powtarzamy ćwiczenie, pokazując, jak należy stanąć na tratwie, żeby „rekinowi” nie udało się jej zniszczyć.

III. ETAP KOŃCOWY

Rozmowa podsumowująca – ok. 2 min.

Jakie korzyści wynikają ze współpracy między ludźmi?

Nauczyciel korzysta z tablicy na której umieścił wszystkie te wiadomości i podsumowuje:

- ▶ razem można więcej,
- ▶ razem można lepiej,
- ▶ razem jest bezpieczniej.

Jakie zasady obowiązują podczas współpracy z innymi ludźmi?

Na koniec podsumowania nauczyciel rozdaje uczniom cukierki, które stanowiły skarb w ćw. nr 1.

Informacja zwrotna ze strony uczniów – ok. 2 min.

Środki dydaktyczne

8. Karta ewaluacji zajęć

Uczniowie przekazują nauczycielowi informacje zwrotne, co im się podobało, co było dla nich ciekawe podczas zajęć.

NOTATKI

PRACA POMIĘDZY ZAJĘCIAMI

PRACA WŁASNA UCZNIA

Środki dydaktyczne

9. Kalendarz pracy własnej

Uczeń odnotowuje w Kalendarzu pracy własnej wszystkie działania o charakterze współpracy z innymi ludźmi, w których uczestniczył w najbliższym tygodniu.

PRACA Z RODZICAMI

Środki dydaktyczne

10. List do rodziców

Proponujemy, aby rodzice (opiekunowie) ustalili wspólnie z dzieckiem formy i zasady współpracy przy wykonywaniu codziennych obowiązków. Pod koniec każdego tygodnia rodzice wspólnie omawiają i oceniają wywiązywanie się dziecka z przyjętych obowiązków.

Proponujemy, aby rodzice angażowali dziecko do różnych prac w domu, chwalać je za sumienność, pracowitość, punktualność, własne zdanie, uczciwość.

ZESPÓŁ EDUKACYJNO-WYCHOWAWCZY

Nauczyciele innych przedmiotów

Środki dydaktyczne

12. Wskazówki dla zespołu edukacyjno-wychowawczego

Proponujemy, aby w najbliższym tygodniu nauczyciele nagradzali pisemnymi pochwałami (np. w dzienniku), uczniów którzy wspólnie pracowali w danym dniu.

W najbliższym czasie nauczyciele innych przedmiotów wykorzystując na swoich zajęciach formy pracy zespołowej utrwalają zasady współpracy oraz wzmacniają przejawy współpracy wśród wychowanków.

Nauczyciele różnych przedmiotów podkreślają na zajęciach te cechy charakteru uczniów, które potem przydają się w pracy zawodowej, takie jak: sumienność, pracowitość, punktualność, umiejętność pracy w grupie

Wychowawcy internatu

Wychowankowie przygotowują wspólne przedsięwzięcie (np. kulinarne, artystyczne, sportowe). Wychowawca przypomina o zasadach współpracy oraz wzmacnia przejawy współpracy wśród wychowanków.

Proponujemy, by w tych dniach grupa odbyła wycieczkę do zakładu, gdzie jest praca taśmowa – obserwacja współpracy pracowników

Nauczyciel języka angielskiego

Środki dydaktyczne

11. Ćwiczenie nr 6 z zestawu „Seventy seven work words”

Uczeń wykonuje ćwiczenie nr 6 z zestawu „Seventy seven work words”.

NOTATKI